

Zfalšovaná čísla energií nezlevní

LUBOMÍR LÍZAL

Ve čtvrtek se ČSSD vydala poněkud kontroverzním směrem. Mimo obvyklou současnou debatu ve světě o (ne)vhodnosti další regulace finančního sektoru a jeho produktů přišla u nás na paškál další odvětví. „Elektrina v ČR je dražší než v Paříži nebo Londýně. (Cena elektřiny v centech za kWh: ČR – 18,95 centu, Paříž – 13,19 centu, Londýn – 13,50 centu). Bankovní poplatky v ČR jsou nad průměrem eurozóny,“ uvádí tiskové prohlášení.

Podle sociálních demokratů „cena elektřiny v Česku vzrostla kumulativně od roku 2006 o 122 procent, plynu o 44 procent, tepla o 45 procent, vodného a stočného o 34 procent.“ Nevím, jaká čísla vedla k těmto prezentovaným výsledkům, neboť Český statistický úřad v oblasti bydlení vyčíslil kumulovaný nárůst cen vody, energií a paliv běžné domácnosti na 27 procent, a to dokonce vzhledem k roku 2005, tedy za období o rok delší. Buď v Lidovém domě neumí počítat, nebo naopak počítají velmi dobře – ale svědčí to též o schopnosti vybrat si účelově zcela nereprezentativní srovnávací bázi a tou pak ohlupovat veřejnost.

Nedosti na tom, od roku 2005 vzrostly nominální mzdy o 29 procent, tedy dokonce o dvě procenta více než zmiňované ceny. Za tyto položky vydává průměrná domácnost reálně stejnou hodnotu svých mzdových příjmů jako před pěti lety. Katastrofický nárůst cen volající po nové, přísné regulaci, se vlastně v reálném vyjádření statistiků smrškl – na nulu.

Důležité detaily Uvedené absolutní srovnání ceny elektrické energie v eurech však ukazuje skutečný rozdíl. Jako vždy, důležité jsou detaily pod čarou. Vybrané ceny ve srovnání nejsou porovnatelné, jelikož se někdy uvádí celková cena včetně systémových služeb a jindy jsou tyto uváděny zvlášť. Kdo nevěří, ať si sám zkontroluje čísla v tabulce na <http://www.energy.eu/>, odkud patrně ČSSD čerpala. Jen jaksi dostupné údaje z loňského roku tam uvádí pro domácnosti v ČR úplně jiné číslo: 11,42 eurocentu, zatímco pro Francii zůstává uvedených 13,19 centu a pro Británii 13,76. Eurostat, tedy renomovaná instituce, kterou nelze podezírat z manipulace, uvádí v posledním srovnání cen v jednotné metodice pro ČR 13,23 centu, Francii 12,73 a Británii 14,66. Člověk má věřit jen těm statistikám, které si sám zfalšuje.

Je vhodné si připomenout jiné dva faktory. Elektrina je mezinárodně obchodovatelná komodita a naši sousedé mají ceny buď téměř dvojnásobné (Německo) nebo výrazně vyšší (Rakousko) či srovnatelné (Polsko, Slovensko). Takže místní velkoobchodní ceny mají tendenci k růstu, neboť je pro energetické společnosti výhodnější energii vyvážet než se bit o domácího zákazníka. A zůstane tomu tak, dokud budou ceny u západních sousedů vyšší, dráty přestřihnout nelze.

Druhým faktorem je posilování české měny, které v dlouhodobém horizontu tlumí exportní tendence. Dnes je euro za 25,50 Kč, v roce 2005 to bylo okolo 30 Kč, tedy posílení měny asi o 18 procent. Směnný kurz hraje důležitou roli a jak během let česká koruna posilovala, „zlevňovalo“ zahraniční zboží. Stejným způsobem ovšem opticky rostla cena domácího zboží (i energií) vyjádřená v eurech. Což je ovšem skvělá zpráva, nikoliv katastrofa potřebující regulační zásah, neboť jde o onu vzývanou konvergenci k EU, navíc nikoliv přes obávaný inflační, ale kurzový kanál. Nicméně hlavní problém užitého srovnání je, že se porovnávají různé trhy. Britský trh je plně liberalizovaný a konkurenční, naopak Francouzi pilně aplikují svůj nový vynález, takzvaný TaRTAM (Tarifs réglementés de l'électricité en France). Což v kostce ovšem není nic jiného než kryptogram pro křížové financování pomocí specifických „daní“ uvalených na všechny spotřebitele, též na hydroelektrárny a atomové elektrárny. Někteří odběratelé ve Francii tak mají elektrickou energii za nižší než výrobní ceny. Není proto divu, že v roce 2007 zahájila Evropská komise s Francií řízení o nepovolené státní pomoci, neboť dochází ke zjevnému subvencování i výrobních podniků.

Hloupý politický zásah Tím se dostáváme k jádru problému. Regulace, která jde zcela proti evropským zásadám jednotného trhu, v Bruselu neprojde. Administrativní omezení vývozu – čistě teoreticky, neboť je v rozporu s principy EU – navíc odstraní jeden ze základních zdrojů zisků energetiky. Z finančního hlediska zařídíme slepici snášejíci (dočasně) zlatá vejce, použitelná třeba pro důchodovou **reformu**. A regulace cen, když si odmyslíme konotace centrálního plánování, bez vazby na náklady vedoucí k subvencovaným cenám už narazila, jak se přesvědčili v Paříži.

Politické vstupy do regulace mají následky katastrofální. Proč se nedaří snížit nereálně vysoký příspěvek na obnovitelné zdroje, zejména fotovoltaiky? Protože v roce 2005 paní poslankyně Šedivá (ČSSD) a pan poslanec Urban (KSČM) navrhli, a bohužel to ve sněmovně prošlo do zákona, zmenšení koeficientů, kterými může Energetický regulační úřad snižovat garantované výkupní ceny (z deseti na pět procent). Tato tvořivost rozpoutala dnešní fotovoltaickou bonanzu. Křížové dotace již přispívají k nárůstu cen elektrické energie asi o 10 procent. Hloupý politický zásah omezující pravomoc regulátora tak nese ovoce zbytečných miliardových transferů nebo hrozby mezinárodních arbitrází.

V monopolních odvětvích se regulaci nevyhneme a můžeme debatovat o způsobu regulace. Ovšem více špatné regulace mívá horší výsledek než méně regulace, ale ekonomicky správně navržené. Energetické molochy, proti kterým má být namířen hněv veřejnosti, vznikaly za přispění ČSSD – za nevyslyšené kritiky ekonomů, že to z dlouhodobého hlediska omezí konkurenci a povede k růstu cen. Nyní spolutvůrci systému tepou jeho neřesti. Ne nadarmo George Stigler, nositel Nobelovy ceny za ekonomii, krásně popsal regulaci monopolů jako i společný zájem regulovaných, kdy ruka ruku myje.

O autorovi: LUBOMÍR LÍZAL, ekonom, CERGE-EI